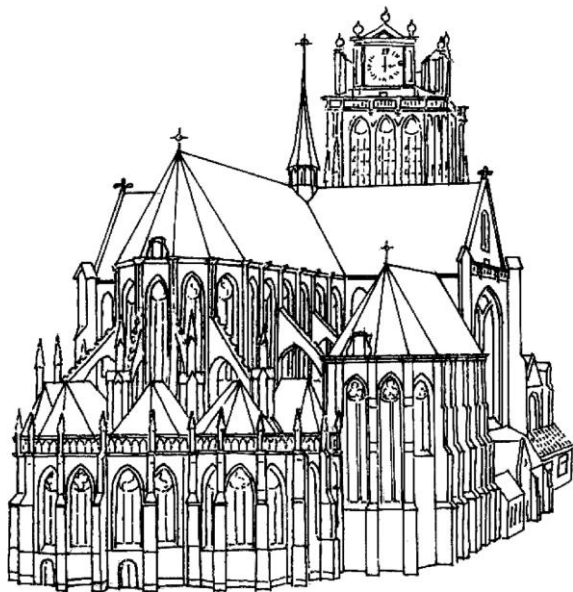

Grote Kerk Gemeente

Dordrecht

zondag 24 april 2022 - 19.00 uur

2e zondag van Pasen, quasi modo geniti

Gezongen vespers met medewerking van:

Drechtsteden Bachkoor o.l.v. Nico van der Meel

Oscar Verhaar Altus

André Pérez Muíño Tenor

Berend Eijkhout Bas

Cor Ardesch Orgel

ds. P.L. Wansink Liturg

de kleur van deze zondag is wit

- 3 Doe onze God uw loflied horen,
gij volken, zingt alom op aard,
looft Hem door wie wij zijn herboren,
die ons voor wank'len heeft bewaard.
Gij toetst ons, Gij beproeft ons leven,
zoals men erts tot zilver smelt.
Gij die ons, aan het vuur ontheven,
gelouterd voor uw ogen stelt.

- lezing: Johannes 16, 16-23

- Een kort woord ter inleiding op:

Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen (1714, BWV 12)

1. Sinfonia

strijkers, altviool 2, hobo, continuo

De inleidende Sinfonia (1) (*Adagio assai*) is een meditatief klaaglied, lijkend op het langzame middendeel van een hoboconcert, waarin de hobo een zoekende, dwalende melodie speelt boven de verzadigde klank van de

vierstemmige strijkersbegeleiding; klaaglijke *Seufzer* () maken daarin gaandeweg plaats voor dalende lijnen. De notenwaarden zijn in dit stuk opvallend regelmatig verdeeld over de instrumenten, van laag naar hoog: kwartnoten voor de continuobas, achtsten voor de twee altviolen, zestienden voor de violen en tweeëndertigsten voor de solerende hobo.

2. Koor

SATB, strijkers, altviool 2, solo fagot, continuo

*Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen,
Angst und Not*

*sind der Christen Tränenbrot,
die das Zeichen Jesu tragen.*

Wenen, klagen, bezorgd zijn, vrezen,
angst en nood

zijn het tranenbrood van de christenen
die het teken van Jezus dragen.

Het middendeel (2B), *die das Zeichen Jesu tragen*. vertolkt, in een majeur toonsoort, de hoop die voor Christus' volgelingen schemert door het overheersend klimaat van lijden en beproevingen. Het is levendiger (*un poco allegro*), harmonisch veel toegankelijker en geschreven in de oude motetstijl, a-cappella, d.w.z. slechts de vocale partijen zijn uitgeschreven, maar de toenmalige uitvoeringspraktijk verwachtte waarschijnlijk dat instrumentalisten deze partijen *colla parte* zouden verdubbelen. Dan keert de sombere chaconne weer terug (2C = 2A).

3. Recitatief (A)

alt, strijkers, altviool 2, continuo

»*Wir müssen durch viel Trübsal
in das Reich Gottes eingehen.*«

'Wij moeten door veel beproevingen
het koninkrijk van God binnengaan.'

Het enige recitatief van deze cantate (3) vat de evangelielezing bondig samen met de woorden van het bijbelboek Handelingen 14:22. In plaats van een tenor/evangelist treedt hier de alt op, die veelal stem geeft aan de empathische, klagende en/of (mee-)lijdende gelovige (*Wir*). De zeer korte tekst krijgt nog een zekere omvang door de, in een recitatief nogal ongebruikelijke, *arioso*-achtige tekstherhaling van het centrale woord *Trübsal*, dat door de alt stelselmatig op een wrange verminderde drieklank wordt gezongen en door het vierstemmige strijkerskoor enkele malen met dissonante verminderd-septiemakkoorden geïllustreerd.

4. Aria (A)

alt, hobo, continuo

*Kreuz und Krone sind verbunden,
Kampf und Kleinod sind vereint.
Christen haben alle Stunden
ihre Qual und ihren Feind,
doch ihr Trost sind Christi Wunden.*

Kruis en kroon zijn verbonden,
strijd en kleinood zijn verenigd.
Christenen hebben ieder uur
hun pijn en hun vijand,
maar de wonden van Christus zijn hun troost.

De alt werkt Luthers antithetische *theologia crucis* nader uit in de ernstige aria (4): *Kreuz* (lijden, beproeving) en *Krone* (uitzicht op eeuwig leven) zijn twee zijden van een medaille.

5. Aria (B)

bas, solo viool 1/2, continuo

*Ich folge Christo nach,
von ihm will ich nicht lassen
im Wohl und Ungemach,
im Leben und Erblassen.
Ich küsse Christi Schmach,
ich will sein Kreuz umfassen.
Ich folge Christo nach,
von ihm will ich nicht lassen.*

Ik volg Christus na,
ik wil hem niet loslaten
in voor- en tegenspoed,
in leven en in sterven.
Ik kus de smaad van Christus,
ik wil zijn kruis omarmen.
Ik volg Christus na,
ik wil hem niet loslaten.

Met een wending naar majeur toonsoorten (hier: het 'pathetische' Es-groot [3]) en met de *Ich*-vorm geeft basaria (5) het antwoord van de gelovige op de voorafgaande uiteenzetting: navolging. Dat wordt onmiskenbaar uitgedrukt door de voortdurende canonische herhaling van het vastberaden stappende hoofdmotief door alle vier partijen, bas, twee violen en continuo. Dat motief zelf bestaat uit de eerste zes noten van het slotkoraal *Was Gott tut das ist wohlgetan*.

6. Aria (T)

tenor, trompet, continuo

*Sei getreu, alle Pein
wird doch nur ein Kleines sein.
Nach dem Regen
blüht der Segen,
alles Wetter geht vorbei,
sei getreu, sei getreu.*

Wees getrouw, alle pijn
zal toch slechts gering zijn.
Na de regen
bloeit de zegen,
elk onweer gaat voorbij,
wees getrouw, wees getrouw.

Ondanks de mineur toonsoort (g-klein) klinkt de instrumentale inleiding tot tenoraria (6) resoluut en optimistisch, en de continuogroep zal dat karakter tot het einde (*getreu*) behouden. Maar de tenor laat met een zoekende en gewrongen melodische lijn, vol zuchtende *Seufzer*, horen dat de realiteit pijnlijk en moeizaam zal zijn. In wat aanvankelijk een dialoog tussen tenor en basso continuo lijkt te worden, een bescheiden continuoaria, verschijnt dan echter onverwachts de trompet, die de aria overstraalt met de enigszins versierde melodie van het koraal *Jesu, meine Freude*, een citaat waarvan de toenmalige toehoorders de tekst terstond zullen hebben herkend en waarmee hij de aarzelende tenor lijkt aan te moedigen.

De triomfantelijke en zelfverzekerde trompetpartij in deze laatste aria contrasteert markant met de zoekende en klaaglijke hobopartij in de inleidende Sinfonia: een resumé van de cantate als geheel.

7. Koraal

tutti + hobo of trompet

***Was Gott tut, das ist wohlgetan,
dabei will ich verbleiben,
es mag mich auf die rauhe Bahn
Not, Tod und Elend treiben,
so wird Gott mich
ganz väterlich
in seinen Armen halten:
drum laß ich ihn nur walten.***

Wat God doet, dat is welgedaan,
daar wil ik mij aan houden,
al jagen nood, dood en ellende
mij ruwe wegen op,
God zal mij
heel vaderlijk
in zijn armen houden:
daarom laat ik hem maar besturen.

Aan het vierstemmig geharmoniseerde slotkoraal (7) van Samuel Rodigast (1675) voegt Bach een hoogste, vijfde stem toe, waarschijnlijk te spelen door de hobo of de trompet, wat in de Weimarer uitvoeringspraktijk heel goed dezelfde speler kon zijn.

Een ogenblik stilte

- canticum

gezing 641

- 1 Jezus leeft en ik met Hem!
Dood, waar is uw schrik gebleven?
Hem behoort ik en zijn stem
roept ook mij straks tot het leven,
opdat ik zijn licht aanschouw,
dit is al waar ik op bouw.
- 2 Jezus leeft! Hem is het rijk
over al wat is gegeven.
En ik zal, aan Hem gelijk,
eeuwig heersen, eeuwig leven.
God blijft zijn beloften trouw,
dit is al waar ik op bouw.
- 3 Jezus leeft! Hem is de macht.
Niets kan mij van Jezus scheiden.
Hij zal, als de vorst der nacht
mij te na komt, voor mij strijden.
Drijft de vijand mij in 't nauw,
dit is al waar ik op bouw.
- 4 Jezus leeft! Nu is de dood
mij de toegang tot het leven.
Troost en kracht in stervensnood
zal de Levende mij geven,
als ik stil Hem toevertrouw:
Gij zijt al waar ik op bouw!

- BWV 315

Gib dich zufrieden und sei stille
In dem Gotte deines Lebens;
In ihm ruht aller Freuden Fülle,
Ohn ihn mühest du dich vergebens.
Er ist dein Quell
Und deine Sonne,
Scheint täglich hell
Zu deiner Wonne.
Gib dich zufrieden!

Er hört die Seufzer deiner Seelen
Und des Herzens stilles Klagen,
Und was du keinem darfst erzählen,
Magst du Gott gar kühnlich sagen,
Er ist nicht fern,
Steht in der Mitten,
Hört bald und gern
Der Armen Bitten.
Gib dich zufrieden!

Mogen wij ook op uw steun rekenen?

Voor het voortbestaan van de cantate- en vesperdiensten in de Grote Kerk moeten tegenover de hoge kosten voldoende inkomsten staan.

Daarvoor zijn meerdere mogelijkheden:

- een bijdrage – eventueel ook via collectebonnen – in de collecteschaal bij de uitgang;
- een extra bijdrage op bankrekening NL37 INGB 0000 6573 05 ten name van Wijkraad 1 der Hervormde Gemeente, onder vermelding van: ‘gift avonddiensten’;
- een bijdrage via de App (zie website Grote Kerk gemeente). Met hulp van uw bijdrage kunnen wij deze avonddiensten met-en-voor-elkaar voortzetten.

Daarvoor zijn wij u zeer dankbaar!